

EVIDENCE VYHLÍDKOVÝCH MÍST V ÚAP JAKO PODKLAD PRO HODNOCENÍ VIZUÁLNÍCH DOPADŮ V KRAJINĚ

Lenka Hromková, Jan Čaha, Ludmila Floková, Ilona Zourková, Sára Imreová, Karolína Hynštová

Evidence vyhlídkových míst v územně analytických podkladech (ÚAP) může pomoci převést obecné hodnocení vizuálních hodnot krajiny do konkrétní volby míst a směrů pohledu, odkud se změny v území ověřují. Článek zkoumá, jak jsou vyhlídková místa zachycena v ÚAP obcí s rozšířenou působností na Moravě a jaké možnosti a limity tato evidence vytváří pro výběr referenčních pozorovacích míst. Empirická část vychází z analýzy veřejně dostupných ÚAP 69 obcí s rozšířenou působností, doplňkového přehledu 16 územních studií krajiny a srovnání s komunitními daty OpenStreetMap. Použity byly obsahová analýza textové a grafické části ÚAP, srovnání počtu a hustoty bodových záznamů, typologické posouzení využitelnosti evidence a orientační Spearmanova korelační analýza. Výsledky ukazují, že vyhlídková místa jsou v ÚAP zachycena poměrně často, jejich využitelnost však oslabuje nejednotná podrobnost a slabé interpretační ukotvení záznamů včetně chybějícího směru nebo rozsahu výhledu. Srovnání s OpenStreetMap zároveň ukazuje rozdíl mezi institucionální a komunitní evidencí. Článek podporuje závěr, že i po změně právního rámce má smysl vyhlídková a pozorovací místa metodicky evidovat jako součást práce s hodnotami území. Předem vedená evidence může vytvořit referenční síť míst, kterou lze při hodnocení vizuálních dopadů doplnit podle povahy posuzované změny.

Klíčová slova: vyhlídková místa, územně analytické podklady, vizuální charakter krajiny, analýzy viditelnosti, referenční pozorovací místa, OpenStreetMap

Úvod

Krajina není v územním plánování pouze fyzickým prostorem pro umístění

nových záměrů. Je také prostředím, které lidé vnímají, hodnotí a spojují s konkrétními pohledy, ať už ze sídel, příjezdových cest, veřejných prostranství,

vyvýšenin v otevřené krajině či z rozhlédnutí. Právě tato místa spoluutvářejí způsob, jakým je krajina vnímána jako celek. Vizuální charakter krajiny se proto

stává důležitým tématem zejména tam, kde do otevřené krajiny vstupují nové stavby, technická infrastruktura, energetická zařízení, rekreační areály nebo rozptýlená obytná výstavba.

Pro hodnocení vizuálních dopadů plánovaných záměrů nestačí znát pouze jejich polohu. Stejně důležité je určit, odkud bude krajina pozorována a jaký veřejně přístupný pohled bude v hodnocení zastoupen. Výběr pozorovacích míst tak významně ovlivňuje výsledky vizuálního hodnocení i jejich následnou interpretaci a obhajitelnost.

V tomto smyslu nelze vyhlídková místa chápat pouze jako prvky turistické nebo rekreační infrastruktury. Pokud jsou jednoznačně vymezena, veřejně přístupná a vhodně zachycena v plánovacích podkladech, mohou plnit také roli referenčních pozorovacích míst pro hodnocení dopadů plánovaných záměrů na krajinný ráz. Vyhlídkové místo zde označuje veřejně přístupné místo, odkud je vnímán významný pohled do krajiny. Referenční pozorovací místo je pojem užší, pro konkrétní posouzení vybraný a odůvodněný případ. Ne každé vyhlídkové místo je proto automaticky vhodným referenčním pozorovacím místem.

V českém systému územního plánování je možné tyto prvky najít zejména v územně analytických podkladech (dále také ÚAP), které sice nejsou právně závazné, ale mohou sloužit jako cenný zdroj dat pro územní a krajinné plánování i jako doklad vnímaných hodnot území. V předchozích aktualizacích ÚAP obsahovaly vyhlídková místa jako součást evidence hodnot území. Po změně stavebního zákona č. 283/2021 Sb. v roce 2024 již významný vyhlídkový bod není samostatně povinné sledovaným jevem. O to důležitější je otázka, zda a jak budou tato místa dále evidována v rámci hodnot území nebo územních studií krajiny (dále také ÚSK), protože právě evidence vyhlídkových míst může být praktickým podkladem pro transparentnější výběr pozorovacích míst vstupujících do hodnocení vizuálních dopadů plánovaných záměrů.

Cílem článku je na příkladu 69 obcí s rozšířenou působností (dále také ORP) na Moravě vyhodnotit, zda a v jaké po-

době jsou vyhlídková místa zachycena jako možný podklad pro výběr referenčních pozorovacích míst při hodnocení vizuálních dopadů plánovaných záměrů v krajině. Článek sleduje rozsah evidence, způsob jejího zachycení, prostorovou určitost, míru popisu a rozdíly mezi jednotlivými správními obvody ORP a kraji. Evidence v územně analytických podkladech je pro širší interpretaci porovnávána s otevřenou databází OpenStreetMap (dále také OSM) jako alternativním zdrojem údajů o vyhlídkových místech. Využitelnost evidence je proto posuzována především jako metodická opora pro pořizovatele a zpracovatele ÚAP a ÚSK a jako vstupní rámec pro navazující odborné hodnocení vizuálních dopadů.

Výzkumná otázka proto zní: V jakém rozsahu, podobě a prostorové určitosti jsou vyhlídková místa zachycena v územně plánovacích podkladech 69 ORP na Moravě, jak se tato evidence liší od otevřené databáze OSM a co tato zjištění naznačují pro možnost pracovat s vyhlídkovými místy jako s referenčními pozorovacími místy při hodnocení vizuálních dopadů v krajině?

Článek nejprve vymezuje význam pozorovacích míst pro hodnocení vizuálních dopadů, poté popisuje sběr a standardizaci dat a představuje výsledky analýzy ÚAP, ÚSK a OpenStreetMap. Sleduje rozsah, hustotu, prostorovou určitost a podrobnost evidence a ověřuje její vztah k vybraným charakteristikám území. Závěrečná část formuluje doporučení pro plánovací praxi.

Vizuální hodnoty krajiny a místa pozorování

Úmluva Rady Evropy o krajině chápe krajinu jako součást životního prostředí lidí, výraz přírodního a kulturního dědictví a základ identity [Council of Europe, 2000]. Pro územní plánování z toho vyplývá, že ochrana krajiny nemůže být omezena pouze na její fyzické prvky. Důležitý je také způsob, jakým je krajina vnímána z veřejně přístupných míst, odkud se utváří vztah obyvatel a návštěvníků k území.

Vizuální hodnocení krajiny využívá expertní, percepční, participativní i GIS

metody. Nástroje GIS umožňují kvantifikovat, které části krajiny jsou z určitého místa viditelné, a pracovat s liniemi pohledu [Čaha, 2018]. Výsledky těchto analýz však závisí na kvalitě vstupních dat, zejména modelu terénu, modelu povrchu a zachycení vegetace [Mikita et al., 2023]. Přehledové studie zároveň ukazují, že neexistuje jednotný postup ani obecně přijímaná sada indikátorů pro vizuální hodnocení krajiny [Gobster et al., 2019; Kang, Liu, 2022; Inglis et al., 2022].

Přesto lze říci, že vizuální hodnocení krajiny obvykle řeší tři propojené otázky: co je v krajině viditelné, odkud je sledovaný prvek nebo změna viditelná a jak může tato změna ovlivnit vnímání území. Pro tento článek je klíčová právě otázka „odkud“. Výběr pozorovacích míst totiž podstatně ovlivňuje, jak bude vizuální dopad změny v krajině vyhodnocen. Nejde jen o technické určení bodů v mapě, ale o metodické rozhodnutí, které vymezuje, jaké veřejně přístupné pohledy budou v hodnocení zastoupeny [Palmer, 2019].

Pozorovací místa proto musí zachycovat nejen viditelnost záměru, ale také význam pohledu pro vnímání krajiny. Novější studie propojují hodnocení krajinného charakteru s indikátory viditelnosti odvozenými z vybraných pozorovacích míst [Lampropoulos et al., 2026]. Pro územní plánování je tato vazba důležitá: pokud mají být vizuální hodnoty využitelné v rozhodování, je nutné vědět nejen, co je viditelné, ale také odkud je krajina pozorována a proč je daný pohled významný.

V tomto článku proto nejsou vyhlídková místa chápána jako finální nástroj hodnocení vizuálních dopadů. Jsou pojímána jako možný předem evidovaný základ pro výběr referenčních pozorovacích míst, který je nutné dále ověřit podle povahy konkrétního záměru.

Potřeba předem vybraných a odůvodněných pozorovacích míst se zvláště zřetelně projevuje u záměrů s výrazným vizuálním působením, například u větrných elektráren, výškových staveb nebo liniové infrastruktury. Odborné studie v této souvislosti zdůrazňují význam vzdálenosti od pozorovatele, měřítka záměru, vztahu k okolním dominantám

a způsobu vizualizace [Palmer, 2022; Hevia-Koch, Ladenburg, 2019; Danesh et al., 2025; Barwicka et al., 2026]. Česká plánovací praxe zároveň ukazuje, že pozorovací místa je vhodné řešit už v koncepčních podkladech, nikoli až dodatečně při přípravě vizualizací konkrétního záměru [Slouka et al., 2025; Chmielewski, 2025].

Evidence vyhlídkových míst v územním plánování

Volba pozorovacích míst ovlivňuje výsledky analýz viditelnosti i hodnocení vizuálních dopadů, proto je pro územní plánování podstatné, zda jsou taková místa v plánovacích podkladech zachycena. Týká se to především ÚAP, které slouží jako průběžně aktualizovaná analytická základna hodnot, limitů, záměrů a problémů v území [Wirth, 2025], a ÚSK, které mají koncepčně pracovat s ochranou, obnovou a využitím krajiny [MMR, MŽP, SPÚ, 2023; Wirth, 2023].

V ÚAP se vyhlídková místa mohou objevovat jako hodnota v území, v ÚSK jako součást širšího výkladu krajinného rázu, rekreačního využití nebo vztahu sídel a volné krajiny. Samotný záznam však ještě nezaručuje využitelnost. Hodnota není totožná s objektem v území, ale vyžaduje vysvětlení svého významu [Rýpar, 2025]. U vyhlídkových míst proto nestačí bod v mapě; důležité je vyjádřit, jaký pohled reprezentuje, proč je významný a jak může být využit při posuzování změn krajinného obrazu. Tento problém souvisí s širší kritikou, že územní plán při práci s krajinou často zůstává spíše u hodnocení stavu než u koncepce jejího budoucího uspořádání [Perlín, 2026].

Dřívější metodika sledovaných jevů pro ÚAP [MMR, 2019] vymezovala významný vyhlídkový bod jako veřejně přístupné místo umožňující přehlédnout atraktivní část území a doporučovala uvádět také úhel nebo směr výhledu. Tato definice je pro plánovací využití podstatná, protože vyhlídkové místo nechápe pouze jako bod v mapě, ale jako vztah mezi místem pozorování a krajinou, kterou lze z daného místa vnímat.

Vyhláška č. 157/2024 Sb., vydaná k novému stavebnímu zákonu č. 283/2021 Sb.,

však již významný vyhlídkový bod nevymezuje jako samostatně povinně sledovaný jev. Rizikem proto není samotná změna právního rámce, ale oslabení kontinuity a srovnatelnosti evidence. Vyhlídková místa evidovaná v ÚAP nebo v územních studiích krajiny nemohou nahradit odborné hodnocení vizuálních dopadů. Mohou však pomoci transparentněji vymezit místa, z nichž se změny krajiny hodnotí, zejména tehdy, kdy je zřejmé, kde se bod nachází, jaký pohled reprezentuje a v jakém plánovacím kontextu byl vymezen.

Institucionální a komunitní data

Jako doplňkový zdroj lze využít otevřená prostorová data. V českém prostředí jsou pro vyhledávání vyhlídkových míst známé Mapy.com, jejichž provozovatel uvádí jako významný zdroj také OpenStreetMap [Mapy.com, b. r.; Geltner, 2024]. V OSM jsou vyhlídková místa zpravidla evidována tagem „tourism=viewpoint“, který označuje místo s dobrým výhledem na okolní krajinu nebo významné stavby [OpenStreetMap Wiki, b. r.].

OpenStreetMap je komunitně vytvářená databáze, jejíž obsah závisí na aktivitě přispěvatelů, dostupnosti území a místních zvyklostech mapování. Její kvalitu je proto nutné posuzovat podle účelu použití, zejména z hlediska úplnosti, polohové a atributové přesnosti a aktuálnosti [Zhang, Malczewski, 2017]. U bodů zájmu se úplnost liší mezi kategoriemi i typy území [Klinkhardt et al., 2023; Li et al., 2025; Tockner et al., 2025]. Srovnání ÚAP a OSM proto nemá určit, který zdroj je správnější, ale ukázat rozdíl mezi institucionální a komunitní evidencí.

Metodika

Metodický postup byl uspořádán tak, aby odpovídal hlavním rovinám výsledků. Nejprve bylo ověřeno, zda a v jaké části ÚAP a územních studií krajiny byla vyhlídková místa zachycena. Následně byla posouzena podrobnost a praktická využitelnost evidence, poté byl porovnán rozsah a hustota bodových záznamů v ÚAP a OpenStreetMap, nakonec byl orientačně testován vztah hustoty

evidence k vybraným charakteristikám území. Studie sleduje veřejně dostupnou evidenci vyhlídkových nebo pozorovacích míst, nikoli úplný výskyt všech vyhlídkových míst v krajině. Výsledky jsou proto interpretovány jako poznatek o datové a dokumentační praxi, která může sloužit jako podpůrný zdroj pro výběr pozorovacích míst při hodnocení vizuálních dopadů.

Řešené území a zdroje dat

Analýza zahrnuje 69 ORP na historickém území Moravy v Jihomoravském, Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském kraji. Morava byla zvolena jako uzavřený regionální soubor s dostatečnou vnitřní rozmanitostí krajinných podmínek i dokumentační praxe.

Hlavním zdrojem byly veřejně dostupné ÚAP shromážděné od října 2024 do ledna 2025. V době analýzy mělo 40 dokumentů úplnou aktualizaci z roku 2024, ostatní vycházely ze starších verzí, nejčastěji z roku 2020. Studie tak pracuje se stavem dokumentace dostupným v době sběru dat.

Forma zveřejnění grafické části ÚAP se mezi ORP výrazně lišila. Ve většině případů byla dostupná pouze jako PDF nebo jiný nestrojově čitelný výstup, zatímco plnohodnotná, veřejně dostupná a stažitelná GIS data nebyla k dispozici u žádné ORP. Tato skutečnost omezovala možnosti přesné prostorové analýzy a byla zohledněna při interpretaci výsledků.

Doplňkově byly sledovány veřejně dohledatelné územní studie krajiny. Do souboru bylo zařazeno 16 ÚSK; olomoucký konferenční příspěvek o studii vymezující vyhlídkové body [Burian et al., 2008] nebyl mezi ÚSK zahrnut. Územní studie krajiny nebyly hodnoceny jako plošně srovnatelný soubor, protože nebyly dostupné pro všechny sledované ORP a lišily se rozsahem i zaměřením. Byly proto využity jako doplňkový zdroj pro posouzení, zda mohou zpřesnit nebo interpretačně rozšířit evidenci obsaženou v ÚAP.

Pro srovnání s institucionální evidencí byla využita data OSM. Data byla získána v prostředí QGIS pomocí pluginu

QuickOSM [Trimaille, b. r.] s využitím tagu „tourism=viewpoint“. Do analýzy pro území Moravy byly zahrnuty pouze bodové prvky stažené v listopadu 2024. OpenStreetMap bylo použito jako příklad komunitní evidence, který umožňuje porovnat rozsah a hustotu záznamů na úrovni ORP.

Postup zpracování ÚAP a ÚSK

U každé ORP byla samostatně posouzena textová a grafická část ÚAP. V textu bylo zaznamenáno, zda jsou vyhlídková místa zmíněna a zda je doplňuje název, popis, charakter výhledu, fotografie nebo jiná interpretační informace. V grafické části bylo sledováno, zda jsou vyhlídková místa zobrazena jako prostorově určitelný prvek.

Součástí obsahové analýzy bylo také sledování terminologie používané pro označení vyhlídkových nebo pozorovacích míst. U každé ORP bylo zaznamenáno hlavní označení použité v textové nebo grafické části ÚAP, zejména pojmy „významný vyhlídkový bod“, „vyhlídkový bod“, „místo vyhlídky“, „místo rozhledu“ a další blízké formulace vztahující se k pohledu do krajiny. Terminologická analýza nesloužila k hodnocení správnosti jednotlivých označení, ale k posouzení míry nejednotnosti evidence a její možné převoditelnosti do navazující analytické práce.

V grafické části bylo sledováno, zda jsou vyhlídková místa zobrazena v mapových výstupech jako prostorově určitelné prvky. Pro výpočet počtu a hustoty evidovaných vyhlídkových míst byly využity pouze bodové záznamy z grafické části ÚAP. V rámci výzkumu ve čtyřech případech obce poskytly GIS data, počty bodů v těchto ORP byly tedy zjištěny přímo z nich. Ve většině případů však data nebyla zveřejněna ve strojově čitelném formátu a body byly identifikovány a manuálně sečteny z publikovaných mapových výstupů. Vzhledem k rozdílné kvalitě, podrobnosti a formě zveřejněných podkladů mohou být počty bodů zatíženy drobnými nepřesnostmi.

U veřejně dostupných ÚSK bylo zaznamenáno, zda obsahují alespoň základní textovou zmínku o vyhlídkových místech a zda jsou vyhlídková místa začle-

něna do mapového zobrazení. Dále bylo sledováno, zda se přítomnost vyhlídkových míst v ÚSK překrývá s jejich výskytem v ÚAP dané ORP. Územní studie krajiny byly v této části využity jako doplňkový zdroj pro interpretaci evidence, nikoli jako samostatný plošně srovnatelný datový soubor.

Hustota evidence a srovnání s OSM

Absolutní počty bodů byly standardizovány na 100 km² administrativní plochy ORP podle hranic Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN) [ČÚZK, 2024]. Stejný postup byl použit pro ÚAP i OSM. Ukazatel vyjadřuje hustotu evidence, nikoli intenzitu výskytu kvalitních výhledů, využitelnost dat ani estetickou hodnotu krajiny a není ani měřítkem kvality ÚAP či zpracování v OpenStreetMap.

Srovnání ÚAP a OSM bylo provedeno na agregované úrovni ORP. Porovnáván byl počet bodových záznamů a jejich hustota vztahená k ploše správního obvodu, nikoli poloha jednotlivých vyhlídkových míst. Prostorová shoda konkrétních bodů mezi ÚAP a OSM nebyla hodnocena, protože část údajů z ÚAP byla odvozena z mapových výstupů bez dostupné GIS vrstvy a protože oba zdroje představují odlišné režimy evidence.

Testované územní souvislosti a limity interpretace

Na počátku výzkumu byl formulován předpoklad, že vyšší hustota evidence vyhlídkových míst se může objevovat v územích s výraznějším přírodním a rekreačním potenciálem, např. v členitějším terénu, v oblastech s vyšším podílem chráněných území nebo v turisticky atraktivnějších územích. Pro jeho orientační ověření byly využity tři proměnné: členitost terénu, podíl chráněných území a potenciál cestovního ruchu. Členitost byla vypočtena z dat SRTM (Shuttle Radar Topography Mission) [USGS, 2014], podíl chráněných území z dat Agentury ochrany přírody a krajiny ČR [AOPK ČR, 2024] a potenciál cestovního ruchu byl převzat z aktualizace Ústavu územního rozvoje [Bína, 2010]. U překryvu chráněných území byla překryvná plocha započtena pouze jednou. Smyslem srovnání tedy nebylo tvrdit, že chrá-

něná nebo turisticky atraktivní území mají mít více evidovaných vyhlídkových míst, ale ověřit, zda se taková souvislost v datech vůbec objevuje.

Vztah mezi hustotou evidence a těmito charakteristikami byl posuzován Spearmanovým pořadovým korelačním koeficientem samostatně pro ÚAP a OSM. Metoda byla zvolena vzhledem k nerovnoměrnému rozdělení hodnot, odlehklým hodnotám a očekávanému nelineárnímu charakteru vztahů. P-hodnoty byly počítány jako oboustranný test významnosti korelace.

Cílem korelační analýzy nebylo vytvořit predikční model výskytu vyhlídkových míst, ale orientačně ověřit, zda se hustota evidovaných bodů vztahuje k vybraným územním charakteristikám. Výsledky proto vypovídají o vztahu mezi intenzitou záznamů a vybranými charakteristikami ORP, nikoli o příčinném vlivu těchto charakteristik na vznik vyhlídkových míst ani o vhodnosti jejich použití pro konkrétní hodnocení.

Vzhledem k výrazným maximálním hodnotám hustoty byla provedena také citlivostní kontrola. Pro ÚAP byl přepočten proveden po vyloučení ORP Holešov, které mělo nejvyšší hodnotu hustoty evidence v ÚAP. Pro OSM byl přepočten proveden po vyloučení ORP Brno, které mělo nejvyšší hodnotu hustoty evidence v OSM. Kontrola sloužila k ověření, zda základní interpretace korelací není založena pouze na těchto odlehklých případech. Tento vliv nebyl prokázán.

Výsledky je nutné interpretovat s ohledem na omezení vstupních dat. Analýza vychází z veřejně dostupných dokumentů, nikoli z úplného souboru interních GIS dat pořizovatelů. U většiny ORP byly počty bodů odvozovány z publikovaných mapových výstupů a studie neověřovala terénní existenci, přístupnost ani kvalitu výhledu. Hustota evidence proto vyjadřuje intenzitu záznamů v daném zdroji, nikoli hodnotu krajiny.

Typologie využitelnosti evidence

Využitelnost evidence byla posuzována podle čtyř znaků: prostorové určitosti, textového a interpretačního ukotvení, typu pozorovací jednotky a údajů

Podklad – část	Ukazatel	Počet ORP	Podíl ORP
ÚAP – textová část	Vyhlídková místa zmíněna jako součást hodnot území/krajiny	62	89,9 %
ÚAP – textová část	Uvedena doplňující charakteristika k vyhlídkovým místům	24	34,8 %
ÚAP – grafická část	Vyhlídková místa zobrazena jako bodové záznamy v mapových výstupech	64	92,8 %
ÚAP – celkový výskyt	Vyhlídková místa přítomna alespoň v jedné části ÚAP	66	95,7 %
ÚSK – textová nebo grafická část	Vyhlídková místa zmíněna nebo zachycena v ÚSK	15	21,7 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 1: Zachycení vyhlídkových míst v ÚAP a ÚSK ve sledovaném souboru 69 ORP

o směru nebo rozsahu pohledu. Typologie vznikla induktivně při opakovaném čtení a srovnávání ÚAP a ÚSK. Nebyla použita jako bodové hodnocení kvality jednotlivých ORP ani jako žebříček dobré praxe, ale jako metodická pomůcka pro interpretaci podrobnosti evidence a pro výběr ilustračních příkladů.

Výsledky

Výsledky ukazují, že vyhlídková místa jsou v ÚAP moravských ORP zachycena často, avšak jejich praktická využitelnost je nerovnoměrná. Slabým místem není samotná absence záznamů, ale především jejich nejednotná terminologie, rozdílná podrobnost a omezené interpretační ukotvení. Srovnání s ÚSK a OpenStreetMap slouží jako doplňkový kontext, který ukazuje, jak se institucionální evidence liší od krajinářsky zaměřených studií a komunitních dat. Výsledky proto směřují od otázky, kolik vyhlídkových míst je evidováno, k otázce, zda lze tyto záznamy využít jako oporu pro výběr referenčních pozorovacích míst při hodnocení vizuálních dopadů.

Zachycení vyhlídkových míst v ÚAP a ÚSK

První rovina výsledků ukazuje, že vyhlídková místa jsou v ÚAP obcí s rozšířenou působností zachycena často. Alespoň jeden bod byl v grafické části zjištěn u 64 ORP, tedy u 92,8 % souboru. V textové části byla alespoň jedna zmínka nalezena u 62 ORP (89,9 %). Přehled výskytu vyhlídkových bodů ukazuje tab. 1.

Výsledky zároveň ukazují terminologickou nejednotnost. Nejčastěji se objevovalo označení „místo vyhlídky“ u 27 ORP a „významný vyhlídkový bod“ u 25 ORP. Dále byly používány varianty „vyhlídko-

vý bod“, „místo rozhledu“ nebo obecnější formulace pracující s vyhlídkami a pohledy. Terminologie byla ovlivněna zejména zpracovatelem dokumentu. V Jihomoravském a Olomouckém kraji převažoval pojem vyhlídkový bod, místo rozhledu pak převažovalo ve Zlínském a Moravskoslezském kraji.

Územní studie krajiny mohou evidenci zpřesnit, protože se zaměřují přímo na krajinu, její vizuální hodnoty, pohledové vztahy a vyhlídková místa. V některých případech doplňují i prostorový kontext, typ místa nebo naznačení směru pohledu, tedy informace, které v ÚAP často chybějí.

Územní studie krajiny byly veřejně dohledány pouze u 16 ORP (23,2 %). Všechny, kromě jedné, obsahovaly alespoň zmínku o vyhlídkových nebo pozorovacích místech a 10 z nich mělo vyhlídkové body začleněno i do mapové přílohy ÚSK. Tyto studie mohou evidenci významně zpřesnit, nebyly však dosud zpracované nebo veřejně dostupné pro většinu ze sledovaných obcí.

Problém tedy nespočívá v tom, že by vyhlídková místa v ÚAP chyběla. Slabým místem je spíše nejednotná forma a rozdílná podrobnost jejich zachycení, čemuž se věnuje následující část výsledků.

Podrobnost a využitelnost evidence v ÚAP

Samotná přítomnost vyhlídkového bodu v mapě ještě neurčuje, zda je záznam využitelný pro navazující analýzy, územní studie nebo hodnocení vizuálních dopadů. Pro praktické využití je důležité, zda lze z dokumentace zjistit, odkud je krajina pozorována, jaký pohled je významný a proč byl daný záznam do dokumentace zařazen. Bez těchto údajů zůstává bod v mapě pouze evidenční stopou, nikoli dostatečně odůvodněným referenčním pozorovacím místem.

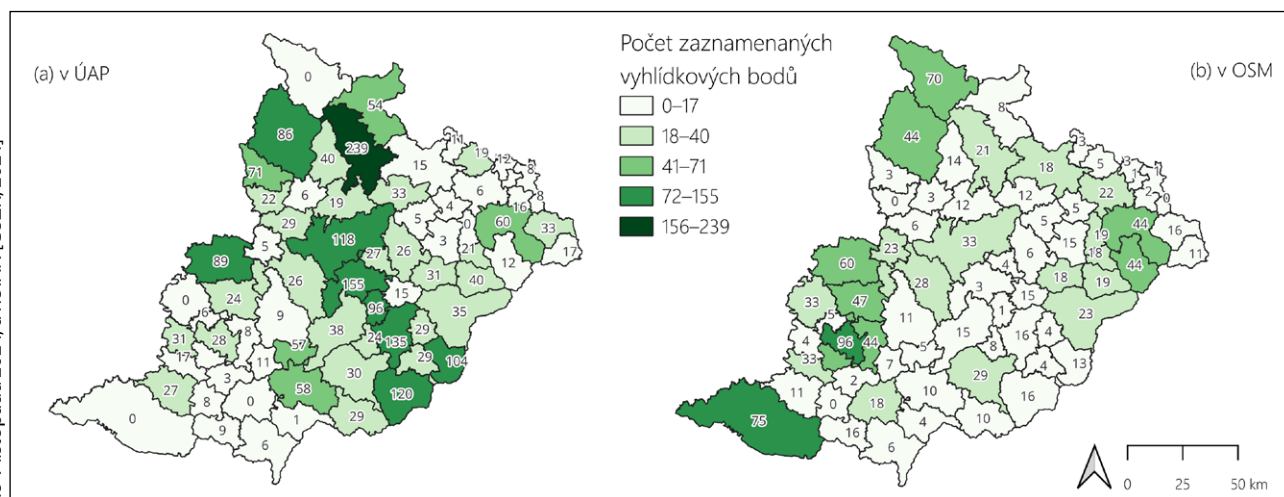
Nejméně využitelnou podobu, kromě nulové evidence, představuje obecná zmínka o vyhlídce v textu, případně záznam tvořený pouze bodovým symbolem v grafické části ÚAP. Takový záznam dokládá, že se téma vyhlídkových míst v dokumentaci objevilo, neposkytuje však dostatečnou oporu pro výběr referenčních pohledů. Z dokumentace pak často není zřejmé, zda jde o rozhlednu, turistickou vyhlídku, okraj sídla, hřebenovou cestu, širší vyhlídkovou lokalitu nebo jen obecně atraktivní místo v krajině.

Vyšší využitelnost mají záznamy, které bod nebo místo doplňují o interpretační informaci. Může jít o název mís-

Typ evidence	Charakteristika	Důsledek pro využití
Základní evidenční stopa	Obecná zmínka nebo bod bez atributů	Omezená opakovatelnost
Prostorově a textově ukotvená evidence	Lokalizace doplněná názvem, popisem nebo důvodem významu	Využitelná pro výběr kontrolních pohledů a následné terénní ověření
Referenční pozorovací místo	Lokalizace, typ jednotky, směr/rozsah pohledu a vazba na hodnotu	Vhodné jako podklad pro analýzy viditelnosti, vizualizace a hodnocení vizuálních dopadů

Zdroj: vlastní interpretace

Tab. 2: Typy využitelnosti evidence vyhlídkových míst v ÚAP

Obr. 1: Absolutní počty vyhlídkových bodů v ÚAP (vlevo) a OpenStreetMap (vpravo) podle jednotlivých ORP

ta, přesnější lokalizaci, popis charakteru výhledu, určení směru nebo rozsahu pohledu, uvedení krajinné dominanty, panoramatu či vysvětlení vazby na hodnoty území. Tyto údaje umožňují záznam nejen najít v mapě, ale také pochopit, jaký pohled reprezentuje a proč může být relevantní pro další plánovací nebo hodnotící práci.

Rozdíl mezi základní evidencí a lépe využitelným záznamem dokládají např. Krnov, Bruntál nebo Frenštát pod Radhoštěm, kde je bodové zachycení doplněno textovým ukotvením, popisem výhledu nebo vazbou na krajinné hodnoty. Tyto příklady ukazují, že využitelnost evidence nezvyšuje samotný počet bodů, ale především informace umožňující pochopit, co daný pohled reprezentuje a proč může být relevantní pro další plánovací nebo hodnotící práci.

Tyto příklady neslouží jako žebříček kvality jednotlivých ORP ani jako hodnocení atraktivity jejich krajiny. Ukazují spíše, které typy údajů zvyšují praktickou využitelnost evidence. Z hlediska plánovací praxe lze rozlišit tři úrovně, které znázorňuje tab. 2: základní evidenční stopu, prostorově a textově ukotvenou evidenci a analyticky využitelné referenční pozorovací místo. Největší přínos má evidence tehdy, když umožňuje opakovat výběr pozorovacího místa a zároveň vysvětlit jeho vztah k hodnotám území.

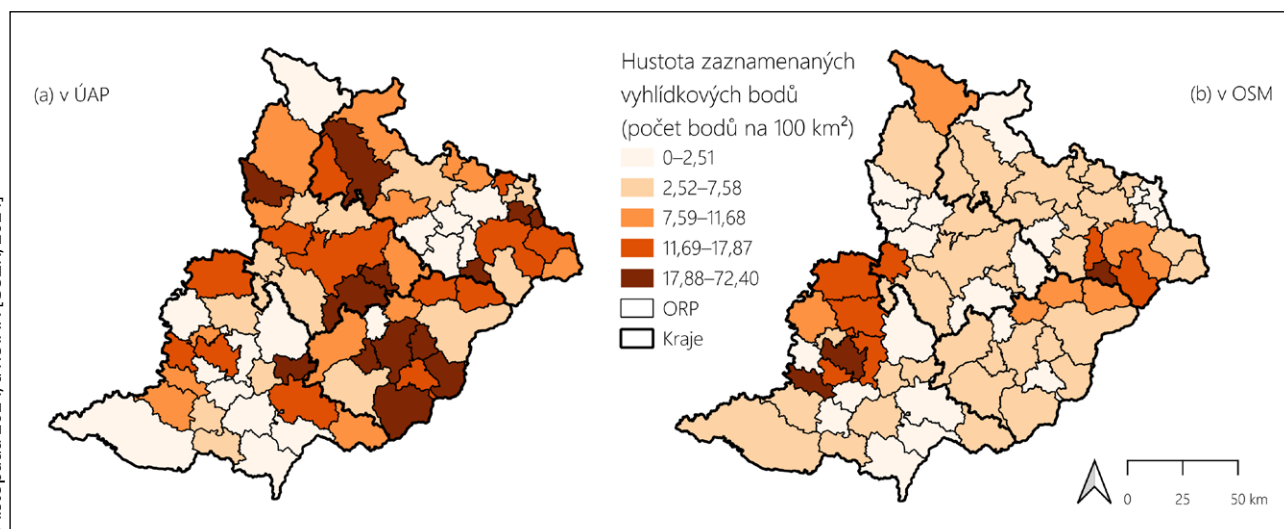
Srovnání prostorového rozsahu evidence v ÚAP a OSM

V grafických částech ÚAP bylo zjištěno 2 355 bodových záznamů vyhlídkových míst. OpenStreetMap obsahoval ve stejném území 1 200 bodů. Absolutní po-

čty vyhlídkových bodů zjištěných v ÚAP a v OpenStreetMap podle jednotlivých ORP jsou znázorněny na obr. 1.

Územně analytické podklady tedy ve sledovaném souboru zachycují rozsáhlejší institucionální evidenci, zatímco OSM představuje komunitně tvořený zdroj vycházející z definice vyhlídkového bodu. Rozdíl v počtu bodů proto nelze chápat jako měřítko správnosti jednoho ze zdrojů, ale jako projev odlišné logiky jejich vzniku.

Ve 47 ORP byl počet záznamů vyšší v ÚAP, v 19 ORP v OpenStreetMap a ve 3 ORP byl shodný. Z uvedených hodnot nelze usuzovat na prostorovou shodu konkrétních bodů, protože srovnání bylo provedeno na agregované úrovni ORP. V některých územích tak OSM upozorňuje na místa, která se v ÚAP neobjevu-

Obr. 2: Hustota vyhlídkových míst evidovaných v ÚAP na 100 km² (a) a v OpenStreetMap (b)

Zdroj a charakteristika	Spearmanovo ρ	p-hodnota	Interpretace
ÚAP – terénní členitost	0,25	0,034	Slabý kladný vztah
ÚAP – podíl chráněných území	0,02	0,859	Bez zřetelného vztahu
ÚAP – turistický potenciál	-0,10	0,403	Bez zřetelného vztahu
OSM – terénní členitost	0,48	< 0,001	Středně silný kladný vztah
OSM – podíl chráněných území	0,28	0,021	Slabý kladný vztah
OSM – turistický potenciál	0,44	< 0,001	Středně silný kladný vztah

Tab. 3: Vztah mezi hustotou evidence vyhlídkových bodů v ÚAP a OpenStreetMap a vybranými charakteristikami území (Spearmanova korelace, $n = 69$; p-hodnoty mají orientační význam, protože bylo testováno více vztahů)

jí, zatímco jinde ÚAP obsahují hustší síť bodů než komunitní databáze.

Aby bylo možné porovnat území rozdílné rozlohy, bylo srovnání absolutních počtů doplněno přepočtem na 100 km².

Prostorová nerovnoměrnost evidence

Přepočet na 100 km² umožňuje porovnat intenzitu evidence mezi ORP rozdílné rozlohy. Vysoká hustota neznamena vyšší estetickou hodnotu krajiny, vyjadřuje pouze větší počet evidovaných pozorovacích bodů vztahený k ploše správního obvodu. Ukazatel proto vypovídá o intenzitě evidence na úrovni celého správního obvodu, nikoli o vnitřním prostorovém shlukování bodů v jeho území.

Obrázek 2 ukazuje odlišné prostorové rozložení obou zdrojů. V ÚAP jsou střední a vyšší hodnoty rozloženy plošněji. V OSM převažují nižší hodnoty a vyšší hustota se soustředí spíše v turisticky exponovaných nebo městských územích.

Mapové srovnání tak potvrzuje, že ÚAP a OSM nevytvářejí stejný obraz krajiny. Zachycují odlišné mapové a institucionální reprezentace vyhlídkových míst.

Vztah hustoty evidence k vybraným charakteristikám území

Spearmanova korelace byla použita k orientačnímu ověření vztahu mezi hustotou evidence a třemi charakteristikami území: členitostí terénu, podílem

chráněných území a turistickým potenciálem ($n = 69$). Výsledky těchto vypočtených vztahů jsou uvedeny v tab. 3. Hodnota Spearmanova ρ vyjadřuje směr a sílu monotónního vztahu, p-hodnota jeho statistickou průkaznost.

V ÚAP byl zjištěn pouze slabý kladný vztah k terénní členitosti, což může vycházet z požadavku definice významného vyhlídkového bodu v dřívější metodice [MMR, 2019] na možnost přehlédnutí atraktivní části krajiny z tohoto místa. Vztah k podílu chráněných území a turistickému potenciálu byl zanedbatelný nebo neprůkazný. Hustota evidence v ÚAP tedy zřejmě odráží spíše dokumentační praxi než samotné krajinné podmínky a výsledky tedy nezjistily souvislost mezi vyšší hustotou evidence vyhlídkových míst a chráněnými územími či turistickým potenciálem v daném území.

U OpenStreetMap se vztah k členitosti terénu a turistickému potenciálu projevil výrazněji. To odpovídá povaze OSM jako komunitního zdroje, v němž jsou častěji zachycena turisticky navštěvovaná a vizuálně atraktivní místa.

Kontrolní přepočet po vyloučení ORP Holešov u ÚAP a ORP Brno u OpenStreetMap základní interpretaci nezměnil. Výsledky je proto vhodné chápat jako orientační doklad rozdílné logiky evidence, nikoli jako vysvětlení výskytu vyhlídkových míst v krajině ani jako návod pro výběr pozorovacích míst.

Diskuse

Vyhlídková místa mohou mít v územním plánování praktický význam tehdy, pokud nejsou chápána jen jako turisticky atraktivní body, ale jako předem známá místa, z nichž lze hodnotit vizuální dopady změn v krajině. Výsledky ukázaly, že většina sledovaných ORP tato místa v ÚAP eviduje, jejich praktická využitelnost se však výrazně liší. Rozhodující není samotná přítomnost bodu v dokumentaci, ale to, zda lze místo znovu identifikovat, interpretovat jeho význam a případně jej použít jako referenční pozorovací bod.

Vyhlídkové místo je proto vhodné chápat jako vztah mezi místem pozorování, sledovaným pohledem a hodnotou území, nikoli pouze jako souřadnici v mapě. Bodový zakres může být využitelný pro analýzy viditelnosti jen tehdy, pokud je zřejmé, odkud se pozoruje a co má být pohledem zachyceno. Tento přístup odpovídá širší diskusi o vizuálním hodnocení krajiny, která zdůrazňuje význam výběru pozorovacích míst a interpretace pozorovaného území [Palmer, 2019; Inglis et al., 2022].

Porovnání s OpenStreetMap ukázalo, že OSM může institucionální evidenci doplnit, nikoli nahradit. Upozorňuje zejména na území, kde ÚAP evidují jen jednotky vyhlídkových míst, zatímco komunitní databáze zachycuje širší síť turisticky a rekreačně využívaných bodů. Případné převzetí těchto míst do ÚAP by však mělo vycházet z odborného posouzení jejich přístupnosti, významu pohledu a vazby na hodnoty území. Na limity i přínosy komunitně sbíraných dat upozorňují studie autorů Goodchild a Li [2012] a Klinkhardt et al. [2023].

Ukazatel hustoty evidence na 100 km² byl použit pouze jako srovnávací metrika intenzity záznamů. U OSM se hustota více vztahovala k turistickému využití a fyzickým předpokladům krajiny, zatímco u ÚAP byla tato vazba slabší. Institucionální evidence tak zřejmě odráží nejen vlastnosti území, ale také rozdílnou praxi pořizovatelů a zpracovatelů, dostupnost dat a váhu přikládanou vyhlídkovým místům. Nízká hustota evidence proto nemusí znamenat absenci hodnotných pohledů; může jen ukazo-

vat, že tyto pohledy nebyly systematicky popsány.

Praktický přínos předem vedené evidence se může projevit zejména u záměrů s výrazným vizuálním působením, například u větrných elektráren, výškových staveb, liniové infrastruktury nebo rozsáhlých areálů. V těchto případech může evidence v ÚAP a ÚSK sloužit jako výchozí síť míst pro zadání a kontrolu studií dopadů těchto záměrů. Nenahrazuje odborný výběr pozorovacích míst ani terénní ověření, ale dává tomuto výběru předem známý rámec a snižuje riziko, že budou referenční body voleny až dodatečně.

Změna právního rámce může oslabit kontinuitu evidence, protože další sledování vyhlídkových míst bude více záviset na rozhodnutí jednotlivých ORP a zpracovatelů. Plánovací význam těchto míst tím však nekončí. Samotné předávání bodů do databáze nestačí, pokud není zřejmé, jakou hodnotu a jaký pohled záznam reprezentuje. Předem vymezená a veřejně dostupná síť může sloužit jako referenční rámec pro analýzy viditelnosti, vizualizace a podkladové studie. Pokud jsou místa vymezena nezávisle na konkrétním záměru, mohou omezit riziko dodatečného nebo účelového výběru pozorovacích bodů a posílit přezkoumatelnost hodnocení [IAIA, IEA, 1999; Landscape Institute, 2019].

Z výsledků nevyplývá potřeba závazné metodiky vymezení vyhlídkových míst, ale potřeba sjednotit minimum údajů, které zvyšují jejich využitelnost. Inspirativní je studie významných vyhlídkových bodů v okolí Olomouce, která pracovala s údaji vhodnými pro navazující analýzy viditelnosti [Burian et al., 2008]. Pro běžnou praxi ÚAP se jako minimum jeví lokalizace, identifikátor nebo název, typ místa, informace o přístupnosti, směr nebo rozsah pohledu a stručné odůvodnění významu ve vztahu k hodnotám území. Právě směr nebo rozsah pohledu je klíčový: bez něj zůstává bod jen značkou v mapě a není jasné, jakou část krajiny má při hodnocení reprezentovat. Podrobnější údaje, například směr a rozsah pohledu nebo polygon viditelnosti, jsou vhodné zejména pro hodnocení konkrétních záměrů.

Omezení výzkumu vyplývají především z dostupnosti a formy podkladů. Analýza vycházela z veřejně dostupných dokumentací ORP na Moravě, nikoli z interních GIS dat pořizovatelů ani z celostátního šetření. U velké části ORP nebyly k dispozici samostatné GIS vrstvy s přesnou lokalizací bodů, takže část údajů bylo nutné odečítat z PDF výstupů. Rozdílná úroveň zveřejňování GIS dat a odlišná dokumentační praxe pořizovatelů proto mohou zjištěné výsledky ovlivňovat. Srovnání s OpenStreetMap proto nebylo založeno na prostorové shodě jednotlivých bodů, ale na porovnání počtu záznamů v jednotlivých ORP, a tím byla omezena i možnost analýzy ověřující vztah k přírodním charakteristikám či turistickému potenciálu. Studie zároveň neověřovala aktuální přístupnost míst, kvalitu výhledů v terénu, otevřenost krajiny ani vliv půdního pokryvu či vegetace, zejména lesních porostů.

Výsledky zároveň ukazují, že využitelnost evidence nelze odvozovat pouze od počtu vyhlídkových míst. U rozsáhlejších a lépe popsaných souborů lze uvažovat o jejich hierarchizaci nebo rozlišení podle významu, případně o práci s různými typy pohledů, podobně jako pražský Metropolitní plán samostatně pracuje s panoramaty a kategorizací pohledů [Hl. m. Praha, 2026]. Základní podmínkou však zůstává, aby byl každý záznam prostorově určitý, interpretačně ukotvený a použitelný při hodnocení změn v krajině.

Závěr

Článek zkoumal, zda a v jaké podobě může evidence vyhlídkových míst v územně plánovacích podkladech sloužit jako výchozí podklad pro výběr referenčních pozorovacích míst při hodnocení vizuálních dopadů v krajině. Analýza veřejně dostupných ÚAP 69 moravských ORP, doplněná přehledem územních studií krajiny a srovnáním s daty OpenStreetMap, ukázala, že vyhlídková místa nejsou v ÚAP okrajovým jevem. Alespoň jeden bodový záznam byl zachycen v grafické části u 64 ORP (92,8 %) a alespoň jedna zmínka v textové části u 62 ORP (89,9 %).

Ve sledovaném území bylo pro výběr míst, která lze dále třídit nebo škálovat, identifikováno v ÚAP 2 355 bodových záznamů, zatímco v OSM jen 1 200. Současně se však ukázalo, že samotný rozsah evidence není rozhodující. Její využitelnost závisí především na tom, zda záznam umožňuje určit, odkud je krajina pozorována, jaký pohled dané místo reprezentuje, v jakém směru a rozsahu je možné krajinu pozorovat a proč je pro území významné.

Srovnání s OSM ukázalo odlišnou povahu institucionální a komunitní evidence. OpenStreetMap obsahovala menší počet bodů, může však sloužit jako doplňkový zdroj zejména u obcí, kde je evidence v ÚAP řídká, neaktuální nebo kde je potřeba ji dále ověřit a doplnit. Korelační analýza zároveň neprokázala předpoklad, že by správní obvody ORP s vyšší přírodní nebo turistickou atraktivitou měly v ÚAP podrobnější evidenci vyhlídkových míst. Výraznější souvislosti se sledovanými charakteristikami území se v omezeném rozsahu projevily spíše u OSM.

Přínosem článku je empirické doložení, že evidence vyhlídkových míst v ÚAP může být využita jako podklad pro systematictější a transparentnější práci s pozorovacími místy při hodnocení vizuálních dopadů v krajině. Její význam nespočívá v úplném inventáři atraktivních výhledů ani v požadavku evidovat co nejvíce bodů, ale v možnosti vytvořit doplňkovou síť míst a směrů pohledu, z nichž lze opakovaně ověřovat, jak plánované záměry vstupují do vnímaného obrazu krajiny. Tím posiluje transparentnost a obhajitelnost navazujícího hodnocení. Po změně právního rámce je proto vhodné chápat vyhlídková místa jako součást širší práce s hodnotami území a vizuálním charakterem krajiny. Závěry je přitom nutné vztahovat k analyzovanému souboru veřejně dostupných dokumentací ORP, nikoli interních dat.

Článek vznikl za podpory projektů IGA24-FRRMS-012: Přístupy obcí k významným vyhlídkovým místům v rámci koncepčních dokumentů a IGA26-FRRMS-005: Kvantifikace pohledových horizontů ve městech pomocí nástrojů v GIS.

Použité zdroje:

- AOPK ČR. 2024. *Otevřená data AOPK ČR*. [on-line]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Dostupné z: <https://data.nature.cz/>. [cit. 2024-12-15].
- BARWICKA, S.; BARWICKI, P.; MILECKA, M. 2026. Visual Assessment of Wind Turbine Impacts on Rural Landscapes in Poland: A Model-Based SBE Study Considering Distance from Residential Areas. In: *Land*, roč. 15, č. 3, čl. 435. DOI: 10.3390/land15030435.
- BÍNA, J. 2010. *Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice*. [on-line]. Brno: Ústav územního rozvoje. Dostupné z: <https://www.uur.cz/archiv/potencial-cestovniho-ruchu-v-ceske-republice/>. [cit. 2025-02-15].
- BURIAN, J.; KADLČÍKOVÁ, J.; VOŽENÍLEK, V. 2008. Významné vyhlídkové body v okolí Olomouce. In: *ĎURAČIOVÁ, R.; FENČÍK, R. (eds.). Modelovanie a simulácia priestorových dát: zborník referátov*. [on-line]. Bratislava: Vydavateľstvo STU. ISBN 978-80-227-2988-8. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/236607009_Vyznamne_vyhlidkove_body_v_okoli_Olomouce. [cit. 2025-02-15].
- CAHA, J. 2018. Line of Sight Analyst: ArcGIS Python Toolbox for visibility analyses. In: *Geographia Cassoviensis*, roč. 12, č. 1, s. 5–15. [on-line]. Dostupné z: https://uge-share.science.upjs.sk/webshared/GCass_web_files/articles/GC-2018-12-1/2018_1_Caha.pdf. [cit. 2025-02-15].
- CHMIELEWSKI, S. 2025. Integrating Energy Transition into Protected Landscapes: Geoinformatic Solution for Low Visual Impact of Energy Infrastructure Development – A Case Study from Rostoczański National Park (Poland). In: *Energies*, roč. 18, č. 16, čl. 4414. DOI: 10.3390/en18164414.
- COUNCIL OF EUROPE. 2000. *European Landscape Convention*. European Treaty Series, no. 176. [on-line]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680080621>. [cit. 2025-02-15].
- ČÚZK. 2024. *Registr územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN)*. [on-line]. Praha: Český úřad zeměměřičský a katastrální. Dostupné z: <https://cuzk.gov.cz/ruian/RUIAN.aspx>. [cit. 2024-12-15].
- DANESH, A.; YAZDANMEHR, S.; KUMBLE, P. 2025. Visual impact assessment of wind farms using open-source software: A free method for creating accurate and realistic visualizations. In: *Energy Reports*, roč. 13, s. 3013–3023. DOI: 10.1016/j.egy.2025.02.033.
- GELTNER, V. 2024. Mapy.cz now financially supports the OpenStreetMap project, helping to contribute to its operation and development. In: *Blog Seznam.cz*. [on-line]. Dostupné z: <https://blog.seznam.cz/en/2024/12/mapy-cz-now-financially-supports-the-openstreetmap-project-helping-to-contribute-to-its-operation-and-development/>. [cit. 2025-05-20].
- GOBSTER, P. H.; RIBE, R. G.; PALMER, J. F. 2019. Themes and trends in visual assessment research: Introduction to the Landscape and Urban Planning special collection on the visual assessment of landscapes. In: *Landscape and Urban Planning*, roč. 191, čl. 103635. DOI: 10.1016/j.landurbplan.2019.103635.
- GOODCHILD, M. F.; LI, L. 2012. Assuring the quality of volunteered geographic information. In: *Spatial Statistics*, roč. 1, s. 110–120. ISSN 2211-6753. DOI: 10.1016/j.jspasta.2012.03.002.
- HEVIA-KOCH, P.; LADENBURG, J. 2019. Where should wind energy be located? A review of preferences and visualisation approaches for wind turbine locations. In: *Energy Research & Social Science*, roč. 53, s. 23–33. DOI: 10.1016/j.erss.2019.02.010.
- HL. M. PRAHA. 2026. *Metropolitní plán: Územní plán hl. m. Prahy. Textová část Metropolitního plánu. Příloha č. 1: Panorámata a veduty*. [on-line]. Praha: Hlavní město Praha. Dostupné z: <https://praha.eu/web/metropolitniplan/ke-stazeni>. [cit. 2026-06-25].
- IAIA; IEA. 1999. *Principles of Environmental Impact Assessment Best Practice*. [on-line]. Fargo: International Association for Impact Assessment; Institute of Environmental Assessment. Dostupné z: <https://iaia.org/best-practice-principles-of-eia/>. [cit. 2025-02-15].
- INGLIS, N. C.; VUKOMANOVIC, J.; COSTANZA, J.; SINGH, K. K. 2022. From viewsheds to viewscapes: Trends in landscape visibility and visual quality research. In: *Landscape and Urban Planning*, roč. 224, čl. 104424. DOI: 10.1016/j.landurbplan.2022.104424.
- KANG, N.; LIU, C. 2022. Towards landscape visual quality evaluation: Methodologies, technologies, and recommendations. In: *Ecological Indicators*, roč. 142, čl. 109174. DOI: 10.1016/j.ecolind.2022.109174.
- KLINKHARDT, C.; KÜHNEL, F.; HEILIG, M.; LAUTENBACH, S.; WÖRLE, T.; VORTISCH, P.; KUHNIMHOF, T. 2023. Quality Assessment of OpenStreetMap's Points of Interest with Large-Scale Real Data. In: *Transportation Research Record: Journal of the Transportation Research Board*, roč. 2677, č. 12, s. 661–674. DOI: 10.1177/03611981231169280.
- LAMPROPOULOS, G.; DRAKOU, E. G.; ALEXAKIS, D. D. 2026. Landscape Character and Quality Assessment Through Map-Based Visibility Indicators: A Case Study in Western Crete, Greece. In: *Land*, roč. 15, č. 2, čl. 327. DOI: 10.3390/land15020327.
- LANDSCAPE INSTITUTE. 2019. *Visual Representation of Development Proposals: Technical Guidance Note 06/19*. [on-line]. London: Landscape Institute. Dostupné z: https://landscapeinstitute.org/2019/09/LI_TGN-06-19_Visual_Representation.pdf. [cit. 2025-02-15].
- LI, D.; MAHA GAMAGE, M.; CAO, J.; JIANG, Y.; LI, Y.; ZHANG, L.; NGUYEN, Q. C.; NGUYEN, T. T.; SIEBENECK, L. K. 2025. Mapping the Completeness and Positional Accuracy of OpenStreetMap Road Data at the County Level in the Contiguous United States. In: *Transactions in GIS*, roč. 29, č. 4, čl. e70077. DOI: 10.1111/tgis.70077.
- MAPPY.COM. b. r. *Map Types*. [on-line]. Help Mapy.com. Dostupné z: <https://help.mapy.com/map-map-types/>. [cit. 2025-05-20].
- MIKITA, T.; JANOŠKOVÁ, L.; CAHA, J.; AVOIANI, E. 2023. The Potential of UAV Data as Refinement of Outdated Inputs for Visibility Analyses. In: *Remote Sensing*, roč. 15, č. 4, čl. 1028. DOI: 10.3390/rs15041028.
- MMR. 2019. *Metodika sledovaných jevů pro územně analytické podklady: Metodický návod k příloze č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb.* [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 978-80-7538-243-6. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/ryqloav4/31-metodika-uap-jevy-2019-12.pdf>. [cit. 2025-03-31].
- MMR; MŽP; SPÚ. 2023. *Metodický pokyn: Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností. 2. upravené a doplněné vydání*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj; Ministerstvo životního prostředí; Státní pozemkový úřad. Dostupné z: https://www.uur.cz/media/zowfpw11/82a-zadani-usk-so-orp-2023_06_13_final.pdf. [cit. 2025-03-31].
- OPENAI. 2026. *ChatGPT [velký jazykový model]*. [on-line]. San Francisco: OpenAI. Dostupné z: <https://chatgpt.com/>. [cit. 2026-07-04]. Nástroj byl použit jako pomocná jazyková a stylistická podpora při přípravě rukopisu.
- OPENSTREETMAP CONTRIBUTORS. 2024. *OpenStreetMap*. On-line databáze. Dostupné z: <https://www.openstreetmap.org>. Licence: Open Database Licence (ODbL). [cit. 2024-11-30; export dat: listopad 2024].
- OPENSTREETMAP WIKI. b. r. *Tag:tourism=viewpoint*. [on-line]. Dostupné z: <https://wiki.openstreetmap.org/wiki/Tag:tourism%3Dviewpoint>. [cit. 2024-11-30].
- PALMER, J. F. 2019. The Contribution of Key Observation Point Evaluation to a Scientifically Rigorous Approach to Visual Impact Assessment. In: *Landscape and Urban Planning*, roč. 183, s. 100–110. DOI: 10.1016/j.landurbplan.2018.11.001.
- PALMER, J. F. 2022. Deconstructing Viewshed Analysis Makes It Possible to Construct a Useful Visual Impact Map for Wind Projects. In: *Landscape and Urban Planning*, roč. 225, čl. 104423. DOI: 10.1016/j.landurbplan.2022.104423.
- PERLÍN, R. 2026. Kdo plánuje a spravuje krajinu? In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 29, č. 2, s. 9–14. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/smjmo03/05-kdo-pl%C3%A1nuje.pdf>. [cit. 2026-06-25].
- RÝPAR, V. 2025. Věc není hodnota, věc má hodnotu: hodnoty v územně analytických podkladech hl. m. Prahy 2024. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 28, č. 2, s. 43–52. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/xo3dofw4/07-v%C4%9Bc-nen%C3%AD-hodnota.pdf>.
- SLOUKA, R.; ŠVÍKOVÁ, B.; ZAPLETAL, M. 2025. Revize Strategie ochrany krajinného rázu Kraje Vysočina. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 28, č. 5, s. 47–49. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/jmcijwo1/8-revize-sokr.pdf>.
- TOCKNER, L.; HERFORT, B.; LAUTENBACH, S.; ZIPF, A. 2025. Corporate mapping in OpenStreetMap – Shifting Trends in Global Evolution and Small-scale Effects. In: *Geo-spatial Information Science*. DOI: 10.1080/10095020.2025.2493076.
- TRIMAILLE, E. b. r. QuickOSM. [QGIS plugin]. [on-line]. Dostupné z: <https://plugins.qgis.org/plugins/QuickOSM/>. [cit. 2024-11-30].
- USGS. 2014. *Shuttle Radar Topography Mission (SRTM) 1 Arc-Second Global*. [datová sada]. [on-line]. Reston: U.S. Geological Survey. DOI: 10.5066/F7PR7TFT.
- Vyhláška č. 157/2024 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumen-

taci a jednotném standardu. 2024. In: *e-Sbírka*. [on-line]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2024/157>. [cit. 2026-06-25].

WIRTH, K. 2023. Nové metodické materiály k územní studii krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 26, č. 3, s. 3–5. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/nqkxfza/01-novemetodicke.pdf>.

WIRTH, K. 2025. Územně analytické podklady na MMR: rozhovor Karla Wirtha s Kateřinou Vrbovou a Hanou Máchovou. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. 28, č. 2, s. 18–21. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/stcpzvf/03-rozhovor-mmr.pdf>.

Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů. 2021. In: *e-Sbírka*. [on-line].

Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2021/283>. [cit. 2026-06-25].

ZHANG, H.; MALCZEWSKI, J. 2017. Quality Evaluation of Volunteered Geographic Information: The Case of OpenStreetMap. In: CAMPELO, C.; BERTOLOTTO, M.; CORCORAN, P. (eds.). *Volunteered Geographic Information and the Future of Geospatial Data*. Hershey: IGI Global, s. 19–46. DOI: 10.4018/978-1-5225-2446-5.ch002.

Prohlášení o použití nástrojů umělé inteligence

Nástroje umělé inteligence ChatGPT společnosti OpenAI [OpenAI, 2026] byly při přípravě rukopisu využity jako pomoc-

ný nástroj pro jazykovou a stylistickou kontrolu textu. Odpovědnost za odborný obsah, výsledky a závěry článku nejsou autorky a autoři.

Ing. Lenka Hromková

✉ lenka.hromkova@mendelu.cz

doc. RNDr. Jan Čaha, Ph.D.

Mgr. Ludmila Floková, Ph.D.

Ing. Ilona Zourková

Ing. Sára Imreová

Ing. Karolína Hynštová

Fakulta regionálního rozvoje

a mezinárodních studií

Mendelova univerzita v Brně

ENGLISH ABSTRACT

Inventory of Viewpoints in Spatial Analytical Documents as a Basis for Assessing Visual Impacts on the Landscape, by Lenka Hromková, Jan Čaha, Ludmila Floková, Ilona Zourková, Sára Imreová, Karolína Hynštová

The inventory of viewpoints in Spatial Analytical Documents (SAD) can help provide a general assessment of landscape visual values in a selected set of locations and viewing directions to assess changes in the territory. The article examines how the viewpoints are recorded in SAD of municipalities with extended powers in Moravia, and what opportunities and limitations this record creates for selecting reference observation points. The empirical part of the study is based on the analysis of publicly available SAD for 69 municipalities with extended powers, a supplementary review of 16 spatial landscape studies, and a comparison with community-generated data from OpenStreetMap. Methods included content analysis of the textual and graphical components of the SAD, comparison of the number and density of point records, a typological assessment of the records' usability, and an indicative Spearman correlation analysis. The results show that viewpoints are recorded relatively frequently in SAD, but their usability is restricted by inconsistent levels of detail and weak interpretative contextualisation of the records, including the absence of information on the direction or extent of the view. The comparison with OpenStreetMap also reveals a difference between institutional and community-based records. The article supports the conclusion that, even following changes to the legal framework, there is value in systematically recording viewpoints and observation points as part of work with spatial values. Maintaining such a record in advance can establish a reference network of locations that can be subsequently supplemented, depending on the nature of the change being assessed.